

ВПЛИВ ОЗОНО-ПОВІТРЯНОЇ СУМІШІ НА САНІТАРНИЙ СТАН МОЛОЧНО-ДОЇЛЬНОГО ОБЛАДНАННЯ

Пушкар Т.Д., асистент

Одеський державний аграрний університет

Розглянуто питання поліпшення якості молока за рахунок підвищення ефективності санітарно-гігієнічної обробки молочно-доїльного обладнання. Показано перспективність озонових технологій для дезінфекції технологічного обладнання.

Ключові слова: озон, молочно-доїльне обладнання, озono-повітряна суміш, молокопровід, санітарно-гігієнічні показники, мікрофлора, мийка, дезінфекція.

У технологічному процесі доїння та первинної обробки молока особливе місце, з точки зору забезпечення якості одержуваної продукції, займає мийка та дезінфекція обладнання. Саме мийка призначена для видалення не лише звичайного забруднення, а й небажаних утворень. Наприклад, обробка доїльної апаратури лужним розчином миючого засобу призначена для видалення білково-жирової плівки, кислотним миючим засобом – для видалення «молочного каменю». В той час, як режим ополіскування доїльного обладнання призначений лише для видалення залишків молока або залишків миючої рідини [1].

Ці дві обов'язкові технологічні операції в первинній переробці молока вимагають чималих грошових витрат і одночасно є чи не основними забруднювачами навколишнього середовища. Тому, виникає необхідність у розробці нових ефективних, але, у той же час, екологічно безпечних технологій у виробництві продуктів харчування і це – озонові технології.

Мета роботи. Визначити можливість поліпшення санітарно-гігієнічних показників молочно-доїльного обладнання при його дезінфекції озono-повітряною сумішшю після мийки.

Завдання дослідження:

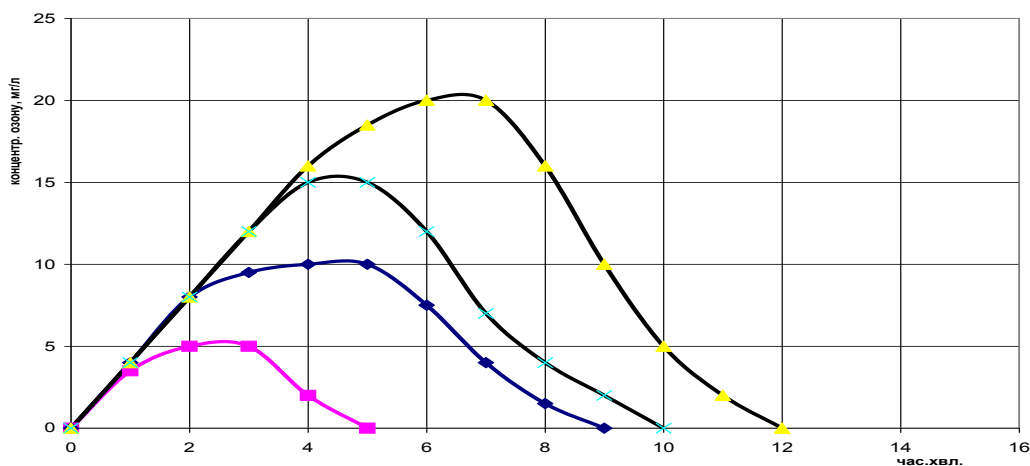
1. Розробити експериментальне обладнання для обробки молокопроводу озono-повітряною сумішшю (ОПС).
2. Визначити концентрацію, час обробки та витрати ОПС при обробці молокопроводу.
3. Вивчити час розпаду озону до ГДК у молокопроводі.
4. Виявити залишкову мікрофлору після обробки молокопроводу ОПС та тенденцію її розвитку в молокопроводі.

Матеріали та методика дослідження. Дослідження з вивчення впливу озono-повітряної суміші на мікробіологічні показники змивів з молочно-доїльного обладнання проводили на розробленій лабораторній установці. Дана установка складається з накопичувальної ємкості, насосу, системи трубопроводів, озонатора та вимірювача концентрації озону «БОЗОН». Об'єм

досліджуваної частини молокопроводу складав 0,0017 л. Згідно схеми досліджень, через установку прокачували молоко, а потім проводили мийно-дезінфікуючі роботи, згідно технологічного регламенту прийнятого на молочнотоварній фермі. Дані регламентні роботи були прийняті за контроль. На етапі дезінфекції молокопровід обробляли озono-повітряною сумішшю з різною концентрацією озону – 5; 10; 15; 20 мг/л.

Результати дослідження. Обробку молокопроводу проводили у чотири етапи з налаштуванням озонатора на зазначені концентрації. Режим та якість роботи озонатора залежить не тільки від його конструктивних характеристик, але й від фізичних властивостей навколишнього середовища. В наших дослідженнях озон отримували безпосередньо з повітря із параметрами: 15; 20 мг/л при температурі навколишнього середовища 18...22°C; відносній вологості повітря 60...80%. Задану концентрацію озону в озono-повітряній суміші створювали, регулюючи інтенсивність бар'єрного розряду.

Етапи обробки та насичення озonom молокопроводу представлені на рис.1.

Рис.1 Насичення озonom молокопроводу при різній концентрації та його розпад

Як видно із даного графіка, концентрація озону в озono-повітряній суміші досягає 5% за 2 хвилини, 10% за 3 хвилини, 15% за 4 хвилини, 20% за 6 хвилин. Очевидно, чим вища концентрація озону в озono-повітряній суміші, тим більше часу вимагається для його синтезу або встановлення більш потужного генератора озону. У даному випадку необхідно виходити з того, що генератор озону буде постійним, тому інтенсивність розряду та потужність озонатора за кінцевим озonom необхідно самостійно регулювати в автоматичному чи ручному режимі. Слід також підбирати оптимальний часовий фактор обробки озono-повітряною сумішшю молокопроводу.

Аналіз кривих (рис.1) вказує на початкові частини, що представлені прямими лініями і відображають пропорційну залежність концентрації озону від часу роботи озонатора. В подальшому спостерігається відхилення від прямої з поступовим переходом на плато, величина якого є насичення озonom молокопроводу при даній концентрації. На даному етапі настає рівноважне значення концентрації озону C_p у замкнутому молокопроводі.

При досягненні плато озонатор відключали. Після відключення озонатора озон у молокопроводі поступово розкладався до ГДК=0,013 мг/л перетворюючись на кисень.

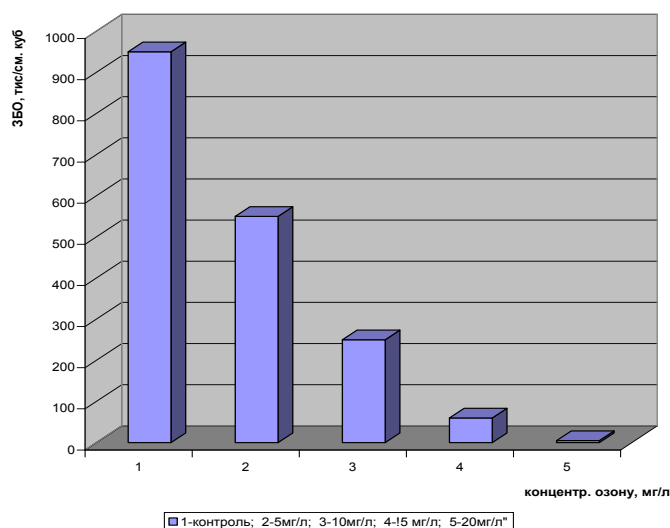
Динаміка розпаду озону описується формулою [2]:

$$C(t) = C_p \exp(-\lambda t),$$

де $\lambda = \frac{0,693}{T}$, $1/c$ константа розпаду озону за нормальних умов (t – період напіврозпаду озону).

Хоча розпад озону в молокопроводі описується вищенаведеною формулою, але необхідно враховувати і той фактор, що озон розкладається на поверхнях із різною швидкістю. У наших дослідженнях у молокопроводі використовувались скло та харчова нержавіюча сталь.

Швидкість розпаду озону також залежить від ступеня забруднення молокопроводу мікроорганізмами, температури навколишнього середовища, відносної вологості. Після обробки молокопроводу контрольними параметрами та озono-повітряною сумішшю при різних концентраціях були проведені дослідження з визначення залишкової мікрофлори на змивах з внутрішньої поверхні молокопроводу, які викладені на рис.2.

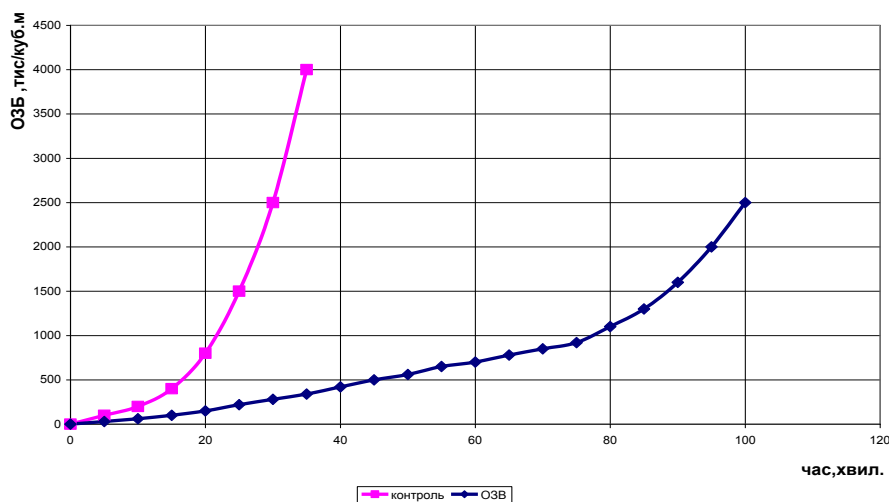
Рис.2 Кількість мікроорганізмів після обробки озоном

З аналізу даної діаграми видно, що найбільш оптимальними концентраціями озону для дезінфекції молокопроводу озono-повітряною сумішшю є 10-20 мг/л. Але, враховуючи вимоги ДСТУ–3662–97 «Молоко коров'яче незбиране», допустиме бактеріальне забруднення для молока вищого гатунку становить ≤ 300 тис. мікроорганізмів на см^2 , тому бажаною концентрацією озону є 15-20 мг/л. Слід також враховувати, що в проведених експериментах експозиція обробки озono-повітряною сумішшю складала одну хвилину.

Для більш наглядного відображення процесу розвитку мікрофлори в молокопроводі, були проведені дослідження з визначення інтенсивності розвитку мікрофлори на внутрішній поверхні молокопровода, як після обробки контрольними параметрами, так і озono-повітряною сумішшю, з одного

вихідного показника, без урахування стабільного стану після обробки. Дані результати представлені на рис.3.

При досягненні озону в молокопроводі до ГДК, стан внутрішньої поверхні у молокопроводі в продовж 40...60 хв. за вмістом мікроорганізмів залишався стабільним, потому спостерігали за розвитком мікрофлори. Інтенсивність розвитку мікрофлори в досліджуваній ділянці молокопроводу була значно меншою в порівнянні з контрольною. Насамперед, такий ефект пов'язаний з тим, що внутрішня поверхня дослідної частини молокопроводу залишалась сухою і не мала контакту з повітрям навколишнього середовища.

Рис.3 Розвиток мікрофлори після обробки озono-повітряною сумішшю

Враховуючи контрольні параметри обробки виникає необхідність проведення додаткової дезінфекції. З цією метою молокопровід обробляли гарячою водою (+ 70...75°C). Лише в цьому випадку концентрація мікрофлори наближалася до результатів, які отримували при обробці молокопроводу озono-повітряною сумішшю з концентрацією озону 15...20%. Після дезінфекції молокопроводу гарячою водою, її видаляли з системи і залишали молокопровід наповнений повітрям із навколишнього середовища. Стабільність за вмістом мікрофлори на внутрішній поверхні молокопроводу складала лише 10...15 хвилин, а в подальшому спостерігався інтенсивний розвиток мікроорганізмів (рис.3). Вочевидь, це пов'язане з тим, що внутрішня поверхня молокопроводу мала підвищену вологість і контактувала з повітрям навколишнього середовища, що потрапляв до замкнутої системи після зливу гарячої води.

Висновки. Проведені дослідження вказують на ефективність обробки молокопроводу озono-повітряною сумішшю з концентрацією озону 15...20%. Час обробки молокопроводу озono-повітряною сумішшю можна регулювати в залежності від конструктивних параметрів озонатора і вихідних даних. Обробка молокопроводу озono-повітряною сумішшю не чинить негативного впливу на навколишнє середовище, тому що розпад озону до ГДК можливо прогнозувати та регулювати. У випадках залишкової підвищеної концентрації озону, молокопровід слід просто продути очищеним повітрям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дегтерев Г.П. Современные технологии в молочном животноводстве России и их влияние на качество сырого молока.// Молочная река – 2004. – Зима. – с. 12-15.
2. Четвергов Н.А. Расчет динамических характеристик концентрации озона в воздухе помещений при работе в них озонаторов различной производительности.// Техническая физика – 2005 – с. 111 – 115.
3. ДСТУ – 3662 – 97 «Молоко коров'яче незбиране»

Пушкарь Т.Д. Влияние озono-воздушной смеси на санитарное состояние молочно-доильного оборудования

Рассмотрен вопрос улучшения качества молока за счет повышения эффективности санитарно-гигиенической обработки молочно-доильного оборудования. Показана перспективность озонных технологий для дезинфекции технологического оборудования.

Ключевые слова: озон, молочно-доильное оборудование, озono-воздушная смесь, молокопровод, санитарно-гигиенические показатели, микрофлора, мойка, дезинфекция.

T.D. Pushkar The influence of ozone - air mixture in the sanitary condition of dairy - the milking equipment

The question of improving the quality of milk by increasing the effectiveness of sanitary - hygienic treatment of dairy - the milking equipment. The prospects of ozone technology to disinfect manufacturing equipment.

Key words: ozone, dairy - milking equipment, ozone - air mixture, the milk, sanitary - hygienic properties and microflora, cleaning, disinfection.